

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

Карпюк Валентина Андріївна

УДК 378.147

**ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ІНТЕГРАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ
ТА САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ
НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ**

13.00.09 – теорія навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Криворізькому педагогічному інституті ДВНЗ «Криворізький національний університет», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Малихін Олександр Володимирович,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
професор кафедри теорії та історії педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України
Голобородько Євдокія Петрівна,
Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія
неперервної освіти» Херсонської обласної ради, професор кафедри
педагогіки і психології;

кандидат педагогічних наук, доцент
Шерстюк Людмила Валеріївна,
Чорноморський державний університет
імені Петра Могили, доцент кафедри англійської мови.

Захист відбудеться 20 грудня 2013 р. о 13.30 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 058.053.01 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: каб. 30 (зала засідань), вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

Автореферат розісланий 20 листопада 2013 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. І. Янкович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Двадцять перше століття характеризується кардинальними змінами в освіті, викликаними інтеграційними процесами, створенням єдиного інформаційного простору, розвитком гуманізації та глобалізації всіх сфер життєдіяльності суспільства. Одним зі шляхів оновлення змісту навчання й моделювання педагогічних технологій освітніх закладів відповідно до сучасних потреб є, на думку вчених, орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід та запровадження його ефективних механізмів. З позицій цього підходу проблема інтеграції, яка на сьогодні є невід'ємною частиною теоретико-методологічних засад різних наук, у тому числі й педагогічної, набуває нового осмислення в сучасному освітньому просторі. Застосування принципів компетентнісного підходу (КП) щодо інтеграції навчально-пізнавальної (НП) та самоосвітньої діяльності (СОД) студентів уможливорює набуття студентами системи знань, умінь і навичок, а також перехід від одного типу діяльності (навчально-пізнавальної) до іншого (самоосвітньої, професійної) з відповідною зміною потреб, мотивів, цілей, дій, що спрямовано на формування їх самоосвітньої та професійної компетентностей.

У науково-педагогічній літературі існує апробований досвід запровадження компетентнісного підходу до навчання, який українські науковці намагаються використати, інтерпретувати в умовах вітчизняного освітнього простору (Н. Бібік, І. Гудзик, М. Євтух, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, І. Родигіна, О. Савченко, М. Федоренко та інші). Різні аспекти проблеми формування навчально-пізнавальної діяльності індивіда висвітлюються на тлі аналізу процесів активізації та оптимізації навчання (Ю. Бабанський, І. Лернер, М. Скаткін, В. Сластьонін), удосконалення змісту, форм і методів навчання (А. Алексюк, П. Гальперін, С. Гончаренко, В. Євдокимов, В. Лозова, В. Паламарчук, О. Савченко, І. Харламов), формування наукових понять (О. Кабанова-Меллер, Н. Тализіна, А. Усова), організації самостійної роботи як передумови формування пізнавальної самостійності індивіда (В. Буряк, М. Данилов, Б. Єсіпов, П. Підкасистий, Т. Шамова) та формування навчальних умінь (О. Левінов, І. Прокопенко, А. Хуторської), організації навчального процесу у вищій школі (С. Архангельський, Є. Голобородько, М. Дмитрієва, М. Панін та інші), теоретичних аспектів навчання учнів у різних типах навчальних закладів (О. Белкін, В. Бондар, О. Новиков та інші). У роботах зазначених учених досліджується діяльність особистості як суб'єкта навчально-пізнавального процесу.

Аналіз сучасних досліджень засвідчує, що, незважаючи на досить широкий спектр наукових розвідок із визначених питань та значну кількість існуючих технологій організації навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів, проблема інтеграції цих видів діяльності на засадах компетентнісного підходу не знаходить належного висвітлення в теорії і практиці навчання. На ґрунті здійсненого аналізу визначено такі **суперечності**:

– між необхідністю переходу на компетентісно-орієнтоване навчання та недостатньою розробленістю теоретичних основ його реалізації в контексті інтеграційних процесів в організації навчальної діяльності ВНЗ;

– між задекларованим прагненням реалізації положень компетентісного підходу, спрямованого на забезпечення сукупності професійних компетентностей, та відсутністю належного дидактико-методичного супроводу процесу їх формування;

– між потребою в розвитку самоосвіти як компонента особистісної самореалізації й самовдосконалення студента в умовах реалізації компетентісного підходу та недостатньою розробкою цього питання у педагогічній науці;

– між зростаючими вимогами до рівня підготовки фахівців та необґрунтованістю в теорії і практиці вищої школи дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентісного підходу, які б могли позитивно вплинути на цей рівень.

Виявлення суперечностей дало змогу дійти висновку про доцільність дослідження питань інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентісного підходу.

Беручи до уваги нерозробленість проблеми дослідження та необхідність усунення суперечностей, визначено тему дисертаційної роботи: **«Дидактичні умови інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентісного підходу».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Тема дисертації є складовою науково-дослідницької роботи Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет»: «Теорія та практика самостійної роботи учнів і студентів» (№ ДР 0100U005594). Тему дисертації затверджено вченою радою Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» (протокол № 1 від 23.12.2011 р.) й узгоджено в бюро Ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 2 від 28.02.2012 р.).

Об'єкт дослідження: навчально-пізнавальна й самоосвітня діяльність студентів ВНЗ.

Предмет дослідження: сукупність дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентісного підходу.

Метою дослідження є виявлення, теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка дієвості дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентісного підходу.

Досягнення мети потребує розв'язання таких **завдань**:

1) на основі вивчення й аналізу фахової наукової літератури з'ясувати стан розробленості проблеми інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу й розкрити теоретико-методологічні засади дослідження;

2) визначити елементи інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу, конкретизувати її зміст і структуру;

3) виявити та теоретично обґрунтувати сукупність дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу;

4) розробити модель реалізації дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні про те, що створення сукупності дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу та впровадження в навчально-виховному процесі ВНЗ моделі їх реалізації забезпечить підвищення ефективності досліджуваних видів діяльності та позитивно вплине на результативність цілісної фахової підготовки випускника ВНЗ, що відображається у сформованості його компетентності уміння вчитися, компетентності інформаційних і комунікаційних технологій та самоосвітньої компетентності як невід'ємних складових професійної компетентності.

Методологічну й теоретичну основу дослідження становлять: фундаментальні ідеї системно-комплексного підходу до аналізу педагогічних явищ і процесів (Б. Ананьєв, В. Кремень, О. Сухомлинська), концепції розвитку особистості в навчальній діяльності (І. Бех, С. Гончаренко, М. Євтух, І. Зязюн, В. Лозова, О. Савченко), концепції демократизації, гуманізації, індивідуалізації, оптимізації навчання й розвитку особистості (Ю. Бабанський, І. Бех, Н. Бібік, Є. Бондаревська, М. Данилов, Б. Єсіпов, О. Леонтєв, І. Лернер, В. Сластьонін); філософські, педагогічні, психологічні положення про теорію пізнання та самостійність суб'єктів пізнавальної діяльності (Дж. Брунер, Л. Виготський, В. Давидов, Дж. Дьюї, В. Крутецький, І. Лернер, М. Махмутов, Н. Менчинська, Р. Немов, С. Рубінштейн, В. Сухомлинський, Н. Талізін, Г. Щукіна, О. Ярошенко); загальнодидактичні та методичні положення про зміст навчання у вищих та середніх навчальних закладах (С. Архангельський, О. Вишневський, І. Кобиляцький, Я. Кодлюк, Н. Кузьміна, В. Ляудіс, О. Малихін, В. Паламарчук, І. Прокопенко, А. Степанюк, Г. Терещук, В. Чайка, Л. Шерстюк); фундаментальні принципи й положення навчання гуманітарних дисциплін, ідеї про комунікативний характер педагогічної праці (А. Кан-Калік, Г. Клочек, М. Нікандров, А. Петровський, В. Шпалинський).

Вихідні положення дисертаційної роботи ґрунтуються на концептуальних засадах загальнодержавних нормативних документів, які відображають основні ідеї здійснення навчального процесу у вищій школі: Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту»,

Національній доктрині розвитку освіти, Проекті національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр.

З метою розв'язання поставлених завдань використовувалися такі **методи** дослідження:

– *теоретичні*: вивчення й аналіз філософської, психолого-педагогічної, науково-методичної літератури для розгляду основних теоретичних питань проблеми інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу; уточнення поняттєво-категоріального апарату, а саме, таких понять, як: навчально-пізнавальна діяльність, самоосвітня діяльність, компетентнісний підхід, компетентність, компетенції, інтеграція, дидактичні умови; теоретичне прогнозування, уточнення сутності й особливостей дидактичного моделювання задля розробки авторської моделі реалізації дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу;

– *емпіричні*: педагогічне спостереження, опитування, тестування, вивчення продуктів навчально-пізнавальної діяльності студентів, аналіз педагогічної діяльності викладачів ВНЗ та власної педагогічної діяльності задля вивчення процесу інтеграції НП та СОД і виявлення її елементів;

– *експериментальні*: констатувальний експеримент першого і другого порядку, формувальний експеримент, що проводилися з метою перевірки дієвості створених дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу;

– *методи математичної статистики* для опрацювання результатів експерименту, аналізу отриманих даних і з'ясування кількісних залежностей між явищами та процесами, що вивчалися.

Експериментальною базою дослідження було обрано Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет», Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка у період 2010–2013 навчальних років. Різними видами експериментальної роботи було охоплено 176 студентів і 60 викладачів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *уперше*:

– виявлено та теоретично обґрунтовано сукупність дидактичних умов (*провідна дидактична умова*: створення інформаційно-дидактичного середовища інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів, що забезпечує формування професійної та самоосвітньої компетентностей, та сукупність *супідрядних дидактичних умов*: самоактуалізація мотивації до здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів на основі формування вміння вчитися; організація навчально-пізнавальної діяльності студентів на засадах цілеспрямованого формування потреби в самоосвіті та готовності до її здійснення; дидактична адаптація студентів до форм, методів, прийомів і засобів навчально-пізнавальної діяльності в контексті реалізації положень компетентнісного підходу; комплікативність застосування форм, методів, прийомів навчання

через використання засобів інформаційних і комунікаційних технологій; систематичне й системне здійснення аналітико-коригувальної та рефлексивної оцінки динаміки результативності навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів);

– розроблено модель реалізації дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу як сукупність мотиваційно-стимулювального, організаційно-структурного, процесуально-діяльнісного, аналітико-прогностичного, рефлексивного, результативно-циклічного компонентів;

– розроблено критерії та показники, за якими можна визначити рівень інтеграції досліджуваних видів навчальної діяльності;

– визначено елементи інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу: інтеграція мотивів, цілей і завдань планування НП та СОД студентів, що забезпечує вмотивоване ставлення до інтеграції НП та СОД студентів і можливості освіти протягом усього життя; інтеграція потреби й готовності у здійсненні НП та СОД студентів; інтеграція індивідуальних, предметних, спеціально-предметних знань, умінь і навичок в умовах НП та СОД студентів, що передбачає формування системи знань і розвиток критичного мислення, оскільки самоосвітня діяльність вимагає здатності до самоаналізу, самоконтролю, саморегуляції та самоуправління; інтеграція процесів «само»: самодіагностика, самоконтроль, самокерування, самоуправління, самореалізація, самовдосконалення; інтеграція професійної та самоосвітньої компетентностей, а також компетентності інформаційних і комунікаційних технологій у контексті реалізації компетентнісного підходу;

– представлено структуру інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу, що містить мотиваційно-комплікативний, когнітивно-інтеграційний, інтеграційно-діяльнісний, діагностико-рефлексивний та циклічний конструкти;

– з'ясовано зміст і сутність процесу інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу; розкрито поняття «інтеграція НП та СОД студентів» (широке та вузьке розуміння).

У процесі дослідження узагальнено методологічні підходи та принципи, що є основою обґрунтування сутності й провідних процесуальних механізмів інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу.

Уточнено форми, методи, засоби інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу.

Подальшого розвитку та конкретизації набули поняття «навчально-пізнавальна діяльність студентів», «самоосвітня діяльність», «компетентнісний підхід», «моделювання».

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у розробці й застосуванні у навчальному процесі вищих навчальних закладів факультативу для студентів

«Теорія і практика інтеграції НП та СОД студентів» і науково-методичного семінару «Теоретичні основи інтеграції НП та СОД студентів на засадах КП» для викладачів, інтегрованих лекцій, інтерактивних лекцій, лекцій-семінарів, лекцій-консультацій, практичних занять-консультацій, лабораторних занять-консультацій, занять-проектів тощо.

Основні теоретичні засади й висновки дисертації, а також експериментальний матеріал слугуватимуть для подальшого вивчення науковцями проблеми інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу.

Результати дослідження впроваджено у практику роботи Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» (довідка №02/12/4-180/3 від 14.05.2013 р.), Чорноморського державного університету імені Петра Могили (довідка №03/1027 від 28.05.2013 р.), Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 614 від 22.05.2013 р.), Донбаського державного педагогічного університету (довідка № 66 – 01 – 153 від 25.05.2013 р.).

Апробацію результатів дисертації здійснено під час проведення педагогічного експерименту, а також шляхом оприлюднення теоретичних і практичних висновків й узагальнень під час виступів на таких конференціях: Всеукраїнська наукова конференція «Оновлення соціально-психологічної та педагогічної науки на етапі націєтворення» (м. Запоріжжя, 20 квітня 2012 р.), III Міжнародна науково-практична конференція «Теорія та методика професійної освіти: реалії та перспективи ХХІ століття» (м. Київ, 9–11 листопада 2012 р.), 2nd International Scientific Conference “European Applied Sciences: modern approaches in scientific researches” (Stuttgart, Germany, February 18–19, 2013), Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток педагогіки та психології в умовах сьогодення» (м. Київ, 23 березня 2013 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Рівень ефективності та необхідність впливу педагогічних та психологічних наук на розвиток сучасного суспільства» (м. Харків, 29–30 березня 2013 р.), Міжнародна науково-технічна конференція «Сталий розвиток промисловості та суспільства» (м. Кривий Ріг, 25 травня 2013 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Ольвійський форум – 2013: Стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі» (м. Ялта, 5–9 червня 2013 р.), IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Nauka: teoria i praktyka - 2013» (Przemyśl, 07 – 15.08 2013 р.).

Публікації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 18 праць, із них 8 статей – у наукових фахових виданнях України, 2 – у зарубіжних виданнях, 7 – тези наукових конференцій, 1 – методичні рекомендації.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, 3 розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (496 найменувань, із них 10 – іноземними мовами), 13 додатків (обсяг – 45 сторінок). У роботі наведено 14 таблиць, 34

рисунки. Основний зміст дисертації викладено на 199 сторінках. Загальний обсяг роботи складає 292 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дисертаційної роботи, визначено об'єкт, предмет, мету, сформульовано завдання, висунуто гіпотезу дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, представлено апробацію й відображено дані про структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теоретичні основи інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу»** висвітлено результати теоретико-дидактичного аналізу проблеми. З'ясовано, що інтеграція НП та СОД студентів є складним феноменом, який поєднує такі важливі дидактичні категорії, як навчально-пізнавальна діяльність, самоосвітня діяльність, компетентність і компетенції, самоактуалізація, самовдосконалення особистості, саморефлексія. Проаналізовано сутність понять «навчально-пізнавальна діяльність», «самоосвітня діяльність». Розкрито психолого-педагогічні особливості організації навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів (В. Бондар, С. Єлканов, А. Кузьмінський, З. Курлянд, В. Лозова, О. Малихін, П. Підкасистий, М. Солдатенко, А. Степанюк, Г. Терещук, В. Чайка).

На рівні дефініцій було з'ясовано широке й вузьке розуміння інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу. У *широкому розумінні інтеграцію НП та СОД студентів на засадах КП* визначено як створення інформаційно-дидактичного середовища, у межах якого здійснюється цілісне (системне) поєднання навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності на рівні таких структурних конструктів, як мотиваційно-комплікативний, когнітивно-інтеграційний, інтеграційно-діяльнісний, діагностико-рефлексивний, циклічний, що зумовлює й забезпечує формування професійної та самоосвітньої компетентностей. *З проєкцією на практичну реалізацію інтеграцію навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу у вузькому розумінні* визначено як організацію навчально-пізнавальної діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу, яка зумовлює й забезпечує цілеспрямоване формування потреби в самоосвіті та готовності до її здійснення на основі самоактуалізації мотивації, дидактичної адаптації, комплікативності застосування форм, методів, прийомів навчання, системної й систематичної аналітико-коригувальної та рефлексивної оцінки динаміки якості результативності знань і компетентностей, набутих у процесі навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів.

Розглянуто основні методологічні підходи й принципи (В. Афанасьєв, Ю. Бабанський, В. Беспалько, Т. Ільїна, Н. Кузьміна, А. Усова, В. Федорова), які визначають теоретико-

методологічну основу в обґрунтуванні та визначенні змісту й структури інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів, дидактичних умов, відповідної моделі їх реалізації та технології апробації.

Визначено й уточнено сутність і зміст інтеграції НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу, що логічно підводить до необхідності її представлення в якості структурованої, інтегрованої сукупності взаємопов'язаних конструктів. Дидактична система інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів визначається єдністю структурних конструктів: мотиваційно-комплікативного; когнітивно-інтеграційного; інтеграційно-діяльнісного; діагностико-рефлексивного; циклічного.

На основі аналізу й узагальнення психолого-педагогічного досвіду виокремлено елементи інтеграції НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу (Н. Бібік, І. Зязюн, О. Овчарук, О. Пошетун, О. Савченко, І. Фрумін, А. Хуторської), які було структуровано та систематизовано в контексті певних спеціальних компетентностей, що виступають основоположними складовими компетентнісного підходу як інноваційної парадигми розвитку дидактики вищої школи:

- інтеграція потреби й готовності у здійсненні НП та СОД студентів;
- інтеграція індивідуальних, предметних, спеціально-предметних знань, умінь і навичок в умовах НП та СОД студентів, що передбачає формування системи знань і розвиток критичного мислення, оскільки самоосвітня діяльність вимагає здатності до самоаналізу, самоконтролю, саморегуляції та самоуправління;
- інтеграція процесів «само»: самодіагностика, самоконтроль, самокерування, самоуправління, самореалізація, самовдосконалення;
- інтеграція професійної та самоосвітньої компетентностей, а також компетентності інформаційних і комунікаційних технологій у контексті реалізації компетентнісного підходу.

У другому розділі «**Обґрунтування дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу та моделі їх реалізації**» визначено провідну та сукупність супідрядних дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу. На ґрунті зіставлення філософсько-методологічних і дидактичних аспектів інтеграції НП та СОД студентів визначено провідну дидактичну умову: створення інформаційно-дидактичного середовища інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів, що забезпечує формування професійної та самоосвітньої компетентностей.

До сукупності супідрядних дидактичних умов включено:

- самоактуалізацію мотивації до здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів на основі формування вміння вчитися;

- організацію навчально-пізнавальної діяльності студентів на засадах цілеспрямованого формування потреби в самоосвіті та готовності до її здійснення;

- дидактичну адаптацію студентів до форм, методів, прийомів і засобів навчально-пізнавальної діяльності в контексті реалізації положень компетентнісного підходу;

- комплікативність застосування форм, методів, прийомів навчання через використання засобів інформаційних і комунікаційних технологій;

- систематичне й системне здійснення аналітико-коригувальної та рефлексивної оцінки динаміки результативності навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів.

У другому підрозділі дисертації надається характеристика кожної дидактичної умови.

Задля активації визначених дидактичних умов розроблено модель їх реалізації, яка виступає інструментом дослідження й засобом відображення специфічних властивостей, зв'язків у вигляді простої форми, зручної й доступної для аналізу.

Побудова досліджуваної моделі здійснюється на науковому обґрунтуванні інтеграції НП та СОД студентів на засадах КП як специфічного процесу в контексті організації навчання взагалі, з позицій теоретико-методологічних підходів у дослідженні проблем дидактики вищої школи.

Об'єктом дидактичного моделювання визначаємо процес інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів у широкому й вузькому розумінні. *Предметом моделювання вважаємо* створення інформаційно-дидактичного середовища, у межах якого здійснюється цілісне (системне) поєднання навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності, що зумовлює й забезпечує формування професійної й самоосвітньої компетентностей.

Метою дидактичного моделювання є створення й розробка функціональної системи поєднання навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу й способів його здійснення.

Системоутворювальні принципи інтеграції НП та СОД студентів (*принцип інтеграції, інтеграційно-компетентнісний принцип та принцип переходу навчання в самоосвіту*), урахування основних положень компетентнісного підходу дали змогу визначити компоненти моделі та їх зміст (рис. 1).

Структурно-функціональними компонентами моделі реалізації дидактичних умов інтеграції НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу, взаємодія яких забезпечує її функціонування й цілісність, виступають: мотиваційно-стимулювальний, організаційно-структурний, процесуально-діяльнісний, аналітико-прогностичний, рефлексивний, результативно-циклічний. Виявлення головних показників, якісних критеріїв і рівнів, які відповідають кожному з названих вище компонентів, наочно демонструє ефективність інтеграції в організації навчального процесу у вищій школі. Так, мотиваційно-стимулювальному компоненту відповідають мотиваційний і цільовий критерії; організаційно-структурному компоненту – інтеграційно-

структурний і інтеграційно-організаційний критерії; рівень інтеграції НП та СОД студентів за процесуально-діяльнісним компонентом передбачає наявність таких критеріїв, як інтеграційно-діяльнісного, пізнавального та самоосвітнього; до критеріїв, за якими визначаємо рівень інтеграції НП та СОД студентів, належать у межах аналітико-прогностичного компонента якісний аналіз інтеграційної діяльності; рефлексивному компоненту відповідають рефлексивний критерій та критерій самоуправління й самореалізації; результативно-циклічному – результативний і компетентнісний критерії.

Наповнення кожного компонента та їх взаємодія визначаються дією як загальних принципів інтеграції НП та СОД студентів, так і специфічних, що зумовлюють використання педагогічних технологій. Компоненти моделі представлено ієрархічно, відповідно до логіки навчального процесу й специфіки інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу як його інноваційної парадигмальної основи розвитку.

У третьому розділі **«Дослідно-експериментальна апробація моделі реалізації дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу»** з метою підтвердження гіпотези організовано експериментальну роботу, провідним методом дослідження якої виступає педагогічний експеримент, що проводився у природних умовах навчально-пізнавального процесу ВНЗ. Здійснено аналіз інтеграційних процесів в організації навчальної діяльності студентів у вищій школі, а також уточнено критерії та показники кожного компонента інтеграції НП та СОД студентів.

Описано рівні інтеграції НП та СОД студентів задля забезпечення достовірності експериментальної інформації. Дібрано діагностичні методики, за допомогою яких визначено рівень інтеграції НП та СОД студентів за кожним із компонентів моделі. Реалізація програми констатувального етапу, а також використання методів математичної статистики дозволили визначити вихідний рівень інтеграції НП та СОД студентів контрольної та експериментальної груп.

Унаслідок послідовної реалізації дослідницької програми констатувального етапу з'ясовано, що наявний рівень інтеграції НП та СОД студентів не може вважатися достатнім.

Дидактичні умови

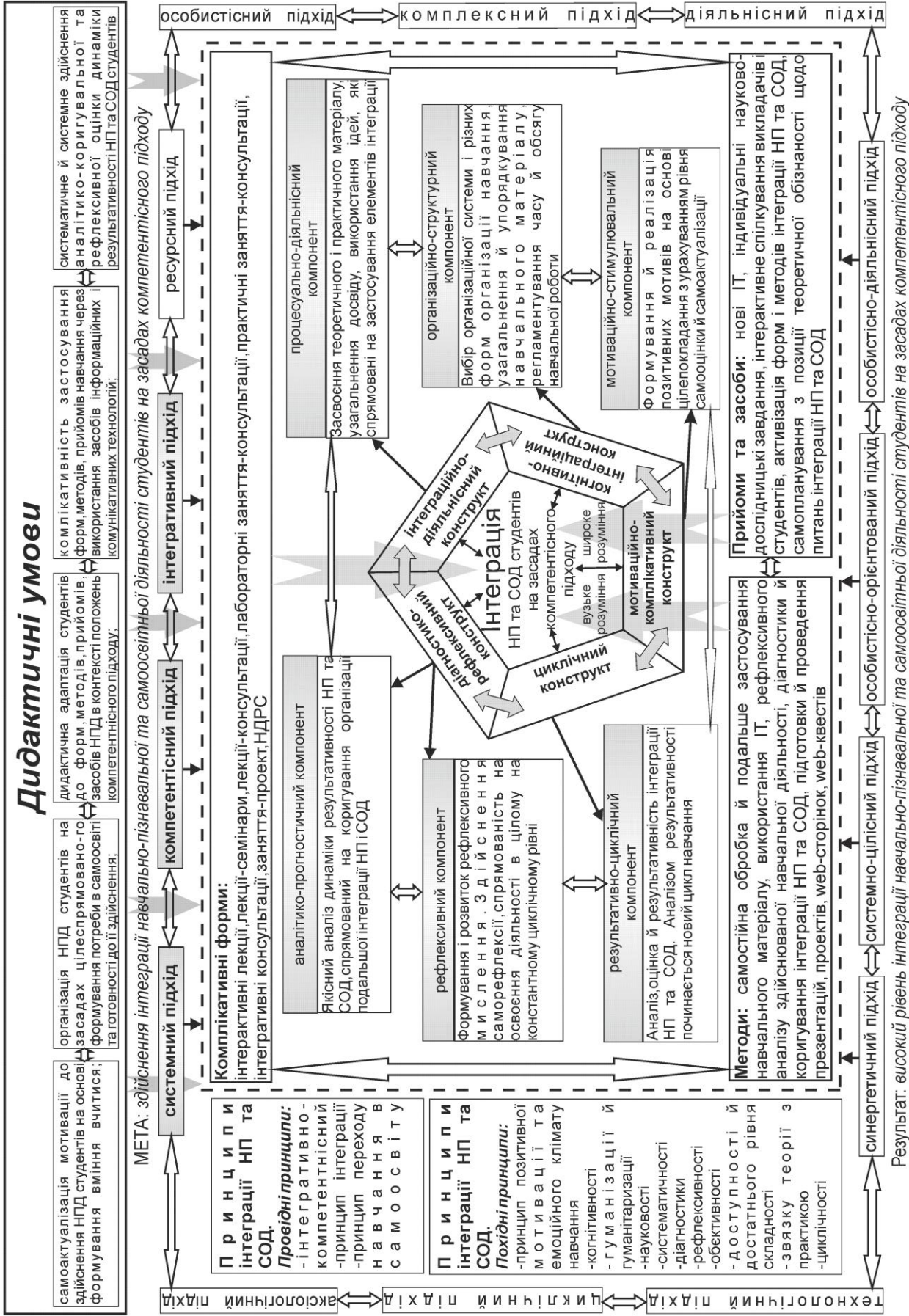

Рис. 1. Модель реалізації дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу

Сутністю формувального етапу стало практичне впровадження моделі реалізації дидактичних умов інтеграції НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу під час вивчення студентами експериментальної групи низки дисциплін на факультеті іноземних мов. У навчальний процес Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «КНУ» та Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка упроваджено факультатив для студентів «Теорія і практика інтеграції НП та СОД студентів» і науково-методичний семінар «Теоретичні основи інтеграції НП та СОД студентів на засадах КП» для викладачів, інтеграційні форми організації навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності (інтерактивні лекції, лекції-консультації, лекції-семінари, лекції-презентації, семінари-консультації, семінари-дискурси, практичні заняття-консультації, лабораторні заняття-консультації, лабораторні заняття-проекти, проекти-презентації, інтерактивні консультації).

Комплексний підсумковий діагностичний зріз, який виконувався за допомогою діагностичних методик та з використанням сучасних методів математичної статистики (коефіцієнт Пірсона, визначення середнього арифметичного), дав змогу зафіксувати позитивну динаміку зміни рівня інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів експериментальної групи (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка зміни рівня інтеграції НП та СОД студентів за відповідними критеріями (у %)

Критерії	Група	Констатувальний етап				Формувальний етап				Динаміка($(n_i1 - n_i2)^2/n_i2$) $\times^2$ Пірсона			
		Н*	С*	Д*	В*	Н	С	Д	В	Н	С	Д	В
Мотиваційний	Егр	21	25	28	26	10	20	31	39	5,76	1,00	0,32	6,50
	Кгр	24	28	26	22	24	26	26	24	0,00	0,14	0,00	0,18
Цільовий	Егр	24	14	30	32	10	17	35	38	8,17	0,64	0,83	1,13
	Кгр	28,2	16	25,3	30,5	34	10	24	32	1,19	2,25	0,07	0,07
Інтеграційно-структурний	Егр	20	40	25	15	15	26	30	29	1,25	4,9	1	13,07
	Кгр	22	36,9	23	18,1	20	34,9	25	20,1	0,18	0,11	0,17	0,22
Інтеграційно-організаційний	Егр	12	36	39	13	6	19	47	28	3,00	8,03	1,64	17,31
	Кгр	10	31,6	37,6	10,8	10	29,6	39,6	10,8	0,00	0,13	0,11	0,00
Інтеграційно-діяльнісний	Егр	16	21	24	39	6	12	29	53	6,25	3,86	1,04	5,03
	Кгр	16	19	25	40	14	16	27	43	0,25	0,47	0,16	0,23
Пізнавальний	Егр	24	24	34	18	13	17	40	30	5,04	2,04	1,06	8,00
	Кгр	20	28	36	16	19	28	38	16	0,05	0,00	0,11	0,00
Самоосвітній	Егр	35	29	24	12	20	35	30	25	6,43	1,24	1,50	14,08
	Кгр	38	28	20	14	36	27	23	14	0,11	0,04	0,45	0,00
Якісний аналіз інтеграційної діяльності	Егр	50,5	25	14,5	15	24,5	20	25,5	30	13,3	1,00	8,34	15,00
	Кгр	49,2	24	12,8	14	48	24	14	16	0,03	0,00	0,11	0,29
Контрольно-самооцінний та прогностично-коригувальний	Егр	16	43	25	16	10	50	32	28	2,25	1,14	1,96	9,00
	Кгр	17	38	27	18	15	36	29	20	0,24	0,11	0,15	0,22

Рефлексивний	Егр	40,6	30,3	17,6	11,5	30,1	22,2	24	23,7	2,72	2,17	2,33	12,94
	Кгр	40,8	30	17,2	12	40,2	30	17,8	12	0,01	0,00	0,02	0,00
Самоуправління й самореалізації	Егр	36,8	29,1	20,1	14	23	20,3	29,7	27	5,18	2,66	4,59	12,07
	Кгр	37,2	29,1	20	13,7	36	28	22	14	0,04	0,04	0,20	0,01
Результативний	Егр	18	21,6	27,4	33	8,7	10	34,3	47	4,81	6,23	1,74	5,94
	Кгр	18	22	29,2	30,8	16	21	30,2	32,8	0,22	0,05	0,03	0,13
Компетентнісний	Егр	39,7	20	18,5	21,8	20,2	12,3	27,2	40,3	9,58	2,96	4,09	15,70
	Кгр	40,9	21,3	16	21,7	40	19,7	18	22,3	0,02	0,12	0,25	0,02

н* - низький рівень; с*- середній рівень; д* - достатній рівень; в* - високий рівень.

Підведення підсумків дослідницької роботи засвідчило, що позитивна динаміка спостерігається за всіма критеріями, за якими було визначено рівень інтеграції НП та СОД студентів експериментальної групи: за інтеграційно-структурним критерієм (+19%), за інтеграційно-організаційним критерієм (+23%), за пізнавальним критерієм (+18%), за самоосвітнім критерієм (+19%), за критерієм якісного аналізу інтеграційної діяльності (+26%), за контрольно-самооцінним критерієм та за прогностично-коригувальним критерієм (+19%), за рефлексивним критерієм (+18,6%), за критерієм самоуправління й самореалізації (+22,6%), за результативним критерієм (+20,9%) та за компетентнісним критерієм (+27,2%). Позитивна динаміка зміни рівня інтеграції НП та СОД студентів спостерігається за інтеграційно-діяльнісним критерієм (+14%) та за мотиваційним (+16%) і за цільовим критеріями (+11%) в експериментальній групі.

На основі зіставлення діагностичних даних першого та третього етапів експерименту й використання сучасних методів математичної статистики зроблено висновок про доцільність і необхідність створення сукупності дидактичних умов та впровадження моделі їх реалізації у практику навчально-виховного процесу ВНЗ.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено всі завдання, сформульовані на початку дослідження, підтверджено правомірність провідних ідей висунутої гіпотези, а також узагальнено теоретичні та практичні результати в таких твердженнях:

1. На підставі всебічного аналізу науково-педагогічної проблеми інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі з'ясовано, що сучасний поняттєво-термінологічний апарат щодо цієї проблеми є недостатньо розробленим. У зв'язку з цим, на основі дослідження таких понять, як «навчально-пізнавальна діяльність», «самоосвітня діяльність», «компетентнісний підхід», «компетентність» запропоновано визначення інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу в широкому й вузькому розумінні на рівні дефініцій. Широке розуміння інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу було визначено, як

створення інформаційно-дидактичного середовища, у межах якого здійснюється цілісне (системне) поєднання навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності на рівні таких структурних конструктів, як мотиваційно-комплікативний, когнітивно-інтеграційний, інтеграційно-діяльнісний, діагностико-рефлексивний та циклічний, що зумовлює й забезпечує формування професійної та самоосвітньої компетентностей. З проєкцією на практичну реалізацію інтеграцію навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу у вузькому розумінні визначено як організацію навчально-пізнавальної діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу, яка зумовлює й забезпечує цілеспрямоване формування потреби в самоосвіті та готовності до її здійснення на основі самоактуалізації мотивації, дидактичної адаптації, комплікативності застосування форм, методів, прийомів навчання, системної й систематичної аналітико-коригувальної та рефлексивної оцінки динаміки якості результативності знань і компетентностей, набутих у процесі навчально-пізнавальної й самоосвітньої діяльності студентів.

2. Компетентнісний підхід в умовах сучасного освітнього середовища відіграє роль універсальної освітньої парадигми, на основі якої здійснюється трансформація й удосконалення процесуальної та змістової складових педагогічного процесу у вищих навчальних закладах. Компетентнісний підхід дає змогу переорієнтувати хід професійної підготовки студента на кінцевий результат, підпорядкувати зміст, форми, методи та прийоми навчання у вищому навчальному закладі цільовим настановам, співвіднести їх із загальною метою фахової підготовки майбутнього спеціаліста. Таким чином, компетентнісний підхід є методологічною основою для інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності в рамках навчального процесу, що зумовлює й забезпечує формування професійної й самоосвітньої компетентностей. Набули розробки й уточнення сутність, зміст, структура, елементи інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на основі методологічних підходів, що дозволило виділити системоутворювальні принципи інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу (принцип інтеграції, інтеграційно-компетентнісний принцип та принцип переходу навчання в самоосвіту). У контексті спеціальних компетентностей було визначено елементи інтеграції НП та СОД студентів:

- інтеграція мотивів, цілей і завдань планування НП та СОД студентів, що забезпечує вмотивоване ставлення до інтеграції НП та СОД студентів і можливості освіти протягом усього життя;

- інтеграція потреби й готовності у здійсненні НП та СОД студентів;

- інтеграція індивідуальних, предметних, спеціально-предметних знань, умінь і навичок в умовах НП та СОД студентів, що передбачає формування системи знань і розвиток критичного мислення, оскільки самоосвітня діяльність вимагає здатності до самоаналізу, самоконтролю, саморегуляції та самоуправління;

– інтеграція процесів «само»: самодіагностики, самоконтролю, самокерування, самоуправління, самореалізації, самовдосконалення;

– інтеграція професійної та самоосвітньої компетентностей, а також компетентності інформаційних і комунікаційних технологій у контексті реалізації компетентнісного підходу.

3. Інтеграцію навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності на засадах компетентнісного підходу представлено в якості структурованої, інтегрованої сукупності взаємопов'язаних компонентів – педагогічної системи, до якої включено: рівень інтеграції НП та СОД студентів; дидактичну систему інтеграції НП та СОД студентів на засадах КП, яка включає форми, методи й засоби, методично-дидактичне забезпечення інтеграції НП та СОД студентів.

Виявлено, сформульовано й обгрунтовано провідну та сукупність супідрядних дидактичних умов інтеграції НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу, до яких належать:

– самоактуалізація мотивації до здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів на основі формування вміння вчитися;

– організація навчально-пізнавальної діяльності студентів на засадах цілеспрямованого формування потреби в самоосвіті та готовності до її здійснення;

– дидактична адаптація студентів до форм, методів, прийомів і засобів навчально-пізнавальної діяльності в контексті реалізації положень компетентнісного підходу;

– комплікативність застосування форм, методів, прийомів навчання через використання засобів інформаційних й комунікаційних технологій;

– систематичне й системне здійснення аналітико-коригувальної та рефлексивної оцінки динаміки результативності навчально-пізнавальної й самоосвітньої діяльності студентів.

Визначено основні підходи до тлумачення терміна «модель», типів моделей, загальних етапів дидактичного моделювання. Модель реалізації дидактичних умов інтеграції НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу визначається також як єдність функціональних компонентів: мотиваційно-стимулювального, організаційно-структурного, процесуально-діяльнісного, аналітико-прогностичного, рефлексивного та результативно-циклічного.

4. Визначено критерії, показники й рівні інтеграції НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу під час дослідницької роботи, дібрано відповідні діагностичні методики, дослідницьким шляхом перевірено дієвість та результативність створеної сукупності дидактичних умов інтеграції НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу та функціонування моделі їх реалізації: упроваджено у практику роботи вищих навчальних закладів факультатив для студентів «Теорія і практика інтеграції НП та СОД студентів» і науково-методичний семінар «Теоретичні основи інтеграції НП та СОД студентів на засадах КП» для викладачів, активовані інтегративні форми організації навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності (інтерактивні лекції, лекції-консультації, лекції-семінари, лекції-презентації, семінари-консультації, семінари-дискурси,

практичні заняття-консультації, лабораторні заняття-консультації, лабораторні заняття-проекти, проекти-презентації, інтерактивні консультації), отримані результати узагальнено й інтерпретовано за допомогою методів математичної статистики.

Визначено, що створені дидактичні умови та відповідна модель їх реалізації здатні здійснити позитивний вплив на рівень інтеграції НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу: експериментальним шляхом зафіксовано позитивну динаміку зміни рівня інтеграції НП та СОД студентів експериментальної групи за інтеграційно-структурним критерієм (+19%), за інтеграційно-організаційним критерієм (+23%), за пізнавальним критерієм (+18%), за самоосвітнім критерієм (+19%), за критерієм якісного аналізу інтеграційної діяльності (+26%), за контрольно-самооцінним критерієм та за прогностично-коригувальним критерієм (+19%), за рефлексивним критерієм (+18,6%), за критерієм самоуправління й самореалізації (+22,6%), за результативним критерієм (+20,9%) та за компетентнісним критерієм (+27,2%). Позитивна динаміка зміна рівня інтеграції НП та СОД студентів спостерігається за інтеграційно-діяльнісним критерієм (+14%) та за мотиваційним(+16%) і за цільовим критеріями (+11%) в експериментальній групі. Установлено існування тісного взаємозв'язку й взаємовпливів між складниками компонентів моделі реалізації дидактичних умов інтеграції НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу.

Гіпотеза дисертаційної роботи про те, що створення сукупності дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу та впровадження в навчально-виховному процесі ВНЗ моделі їх реалізації забезпечить підвищення ефективності досліджуваних видів діяльності та позитивно вплине на результативність цілісної фахової підготовки спеціаліста у ВНЗ, що відбивається у сформованості його компетентності уміння вчитися, компетентності інформаційних і комунікаційних технологій та самоосвітньої компетентності як невід'ємних складових професійної компетентності, у цілому підтвердилася. Водночас, встановлено нерівномірність вияву ознак інтеграції НП та СОД студентів (за різними критеріями), а отже, і нерівномірність впливу визначених дидактичних умов на інтенсивність і результативність інтеграції НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу.

Інтеграція НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу –багатоаспектна та глибока науково-педагогічна проблема й не вичерпується здійсненим дослідженням. Дисертаційна робота дала змогу окреслити коло питань, що потребують подальшої розробки та вивчення: перш за все, це питання, пов'язані з удосконаленням змісту ключових компетентностей студентів, добором оптимальних засобів впливу на кожен компонент інтеграції НП та СОД студентів на засадах компетентнісного підходу, використанням сучасних інформаційних технологій як засобів індивідуалізованого формування компетентностей студента, та інші.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ*Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації**Фахові публікації:*

1. Карпюк В. А. Питання організації навчально-пізнавальної діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу / В. А. Карпюк // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць / За ред. проф. З. П. Бакум. – Кривий Ріг : КДПУ, 2011. – Вип. 33. – С. 96–102.
2. Карпюк В. А. Інтеграція зарубіжного та вітчизняного досвіду організації самостійного навчання студентів / В. А. Карпюк // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць / ред. кол. : В. І. Сипченко (голов. ред.) [та ін.] – Слов'янськ : СДПУ, 2012. – Вип. LIX. – С. 69–75.
3. Карпюк В. А. Питання автономного і самокерованого навчання в контексті інтеграції навчально-пізнавальної самостійної діяльності / В. А. Карпюк // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) [та ін.]. – Запоріжжя. – 2012. – Вип. 22 (75). – С. 151–155.
4. Карпюк В. А. Мотиваційно-комплікативний конструкт структури інтеграції навчально-пізнавальної і самоосвітньої діяльності студентів / В. А. Карпюк // Гуманітарний вісник – Додаток 1. до Вип. 27, Том V (38) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2012. – С. 183–189.
5. Карпюк В. А. Узагальнене визначення методологічної основи інтеграції навчально-пізнавальної і самоосвітньої діяльності студентів / В. А. Карпюк // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія» / редкол. Д. О. Мельничук (відп. ред.) [та ін.] – К., 2012. – Вип. 175. – Ч. 3. – С. 165 – 174.
6. Карпюк В. А. Системообразующие и производные принципы интеграции учебно-познавательной и самообразовательной деятельности студентов / В. А. Карпюк // European Applied Sciences: modern approaches in scientific researches : Volume 2, 2013, Stuttgart, Germany. – S. 63–65.
7. Карпюк В. А. Когнітивно-інтеграційний і інтеграційно-діяльнісний конструкти структури інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів / В. А. Карпюк // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України : електрон. наук. фах. вид. / гол. ред. І. О. Грязнов. – 2013. – Вип. 66. – С. 45–50.
8. Карпюк В. А. Самоосвітня діяльність студентів як складова освітнього процесу / В. А. Карпюк // Наукові праці : науково методичний журнал. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – Вип. 203. Т. 215. Педагогіка. – С. 39–43.
9. Карпюк В. А. Діагностико-рефлексивний та циклічний конструкти інтеграції навчально-пізнавальної і самоосвітньої діяльності студентів / В. А. Карпюк // Духовність особистості : методологія, теорія і практика. – Луганськ : СНУ імені В. Даля. – 2013. – № 5. – С. 135–139.

10. Карпюк В. А. Технология реализации дидактической модели интеграции учебно-познавательной и самообразовательной деятельности студентов на основах компетентного подхода. / Карпюк В. А. // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – М., 2013. – № 08(55). – С. 259–263.

Методичні рекомендації

11. Карпюк В. А. Интеграция навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентного підходу : [метод. рек. для викл. і студ. вищ. навч. закл.] / Валентина Андріївна Карпюк. – Кривий Ріг : КДПУ, 2013. – 48 с.

Опубліковані праці апробаційного характеру

12. Карпюк В. А. Автономне і самокероване навчання як різновид самоосвітньої діяльності в сфері дидактично-понятійного поля / В. А. Карпюк / Оновлення соціально-психологічної та педагогічної науки на етапі націєтворення : тези доповідей Всеукр. наук.-практ. конференції (Запоріжжя, 20 квітня 2012 р.). – Запоріжжя: КПУ, 2012. – С. 44–45.

13. Карпюк В. А. Интеграция навчально-пізнавальної і самоосвітньої діяльності студентів як феномен сучасного освітнього простору / В. А. Карпюк // Теорія та методика професійної освіти : реалії та перспективи XXI століття : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. (Київ, 9–10 листопада 2012 р.). – К. : Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2012. – С. 60–61.

14. Карпюк В. А. Аналіз методологічних підходів в обґрунтуванні та дослідженні інтеграції навчально-пізнавальної і самоосвітньої діяльності студентів / В. А. Карпюк // Придніпровські соціально-гуманітарні читання : матеріали Криворізької сесії I Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Кривий Ріг, 24 листопада 2012 р.) : у 5-ти частинах. – Ч. 2. – Д. : ТОВ «Інновація», 2012. – С. 43–44.

15. Карпюк В. А. Елементи інтеграції навчально-пізнавальної і самоосвітньої діяльності в контексті компетентного підходу / В. А. Карпюк // Розвиток педагогіки та психології в умовах сьогодення : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 23 березня 2013 р.). – Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2013. – С. 20–22.

16. Карпюк В. А. Реалізація елементів інтеграції навчально-пізнавальної і самоосвітньої діяльності студентів / В. А. Карпюк // Рівень ефективності та необхідність впливу педагогічних та психологічних наук на розвиток сучасного суспільства : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 29-30 березня 2013 р.). – Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2013. – С. 30–33.

17. Карпюк В. А. Організація навчально-пізнавальної діяльності як інтегративний об'єкт сучасного освітнього простору / В. А. Карпюк // Ольвійський форум – 2013 : Стратегія країн

Причорноморського регіону в геополітичному просторі : тези. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – Том 7. – С. 66–69.

18. Карпюк В. А. Динаміка продуктивності рівня інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів/ В. А. Карпюк // Materiały IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji [«Nauka: teoria i praktyka - 2013»] (07.08.2013 – 15.08.2013) – Volume 6. Pedagogiczne nauki. Psychologia i socjologia. , 2013, Przemysł. Nauka i studia, S. 49 – 52.

АНОТАЦІЯ

Карпюк В. А. Дидактичні умови інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу. — На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.09 – теорія навчання. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України. – Тернопіль, 2013.

Дослідження присвячено виявленню та теоретичному обґрунтуванню дидактичних умов інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу та експериментальній перевірці моделі їх реалізації. Здійснено дидактичний аналіз експлікації поняття «інтеграція навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності»; виокремлено провідні методологічні підходи та принципи, елементи інтеграції в контексті реалізації основних положень компетентнісного підходу; визначено критерії та показники, рівні інтеграції навчально-пізнавальної та самоосвітньої діяльності студентів на засадах компетентнісного підходу.

На основі якісного і кількісного аналізу діагностичної інформації (за підсумками експерименту) підтверджено дієвість створення запропонованих дидактичних умов та результативність функціонування моделі їх реалізації.

Ключові слова: інтеграція, навчально-пізнавальна діяльність, самоосвітня діяльність, компетентнісний підхід, компетентність.

АННОТАЦИЯ

Карпюк В. А. Дидактические условия интеграции учебно-познавательной и самообразовательной деятельности студентов на основе компетентностного подхода. — На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.09 – теория обучения. Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, Министерство образования и науки Украины. – Тернополь, 2013.

Исследование посвящено теоретическому обоснованию дидактических условий интеграции учебно-познавательной (УП) и самообразовательной деятельности (СОД) студентов на основе

компетентностного подхода и экспериментальной проверке модели их реализации. В результате дидактического анализа экспликации понятия «интеграция учебно-познавательной и самообразовательной деятельности студентов» выделены ведущие методологические подходы и системообразующие принципы (принцип интеграции, интеграционно-компетентностный принцип, принцип перехода обучения в самообразование), которые составляют методологическую основу интеграции учебно-познавательной и самообразовательной деятельности студентов на основе компетентностного подхода, разработана структура интеграции УП и СОД студентов и определены её элементы в контексте реализации основных положений компетентностного подхода. Структура интеграции УП и СОД студентов на основе компетентностного подхода представлена следующими конструктами: мотивационно-компликативный, когнитивно-интеграционный, интеграционно-деятельностный, диагностико-рефлексивный и циклический.

В результате анализа и обобщения психолого-педагогического опыта были выделены элементы интеграции УП и СОД студентов на основе компетентностного подхода, которые были структурированы и систематизированы в контексте специальных компетентностей. На страницах исследования представлены компоненты, критерии и показатели, уровни интеграции учебно-познавательной и самообразовательной деятельности студентов на основе компетентностного подхода. Определено и раскрыто содержание ведущей и совокупности производных дидактических условий интеграции учебно-познавательной и самообразовательной деятельности студентов на основе компетентностного подхода: условия организации учебно-познавательной деятельности студентов с учетом целенаправленного формирования потребности в самообразовании и готовности к его осуществлению; условия дидактической адаптации студентов к компликативным формам, методам, приёмам и средствам учебно-познавательной деятельности с помощью ИКТ в контексте реализации основных положений компетентностного подхода, а также аналитико-коррекционная и рефлексивная оценка динамики результативности учебно-познавательной и самообразовательной деятельности.

В качестве инструмента определения действенности дидактических условий была создана модель их реализации, структурно-функциональными компонентами которой выступают: мотивационно-стимулирующий, организационно-структурный, процессуально-деятельностный, аналитико-прогностический, рефлексивный и результативно-циклический, которые представляют собой спирально-циклическое накопление дидактического потенциала в процессе внедрения модели реализации дидактических условий интеграции УП и СОД студентов на основе компетентностного подхода. Выделение главных показателей, качественных критериев и уровней, которые соответствуют каждому из вышеназванных компонентов, наглядно демонстрирует эффективность интеграции в организации обучения в высших учебных заведениях. Компоненты модели представлены иерархично, в соответствии с логикой учебного процесса и спецификой

объединения учебно-познавательной и самообразовательной деятельности студентов на основе компетентностного подхода как инновационной парадигмы развития.

В исследовании экспериментальным путем установлен исходный уровень интеграции учебно-познавательной и самообразовательной деятельности студентов, созданы дидактические условия и апробирована модель их реализации. Проведенный качественный и количественный анализ диагностической информации подтвердил действенность совокупности созданных дидактических условий и функциональную результативность соответствующей модели их реализации; позитивную динамику увеличения уровня интеграции учебно-познавательной и самообразовательной деятельности студентов на основе компетентностного подхода по всем её компонентам. Полученные результаты могут быть использованы в реальном учебном процессе высшей школы, что было подтверждено во время апробации работы в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: интеграция, учебно-познавательная деятельность, самообразовательная деятельность, компетентностный подход, компетентность.

ANNOTATION

Karpiuk V. A. Didactic conditions of integrating students' cognitive learning and self-directed learning through the competence-based approach. – Manuscript.

Thesis on gaining scientific degree of Candidate of Pedagogy on speciality 13.00.09 – theory of education. – Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Ternopil, 2013.

The research defines and provides theoretical grounds of didactic conditions integrating cognitive learning and self-directed learning activities as well as presents experimental verification of the model aimed to their realization. It involves a didactic analysis of explicating the notion of “integration of students' cognitive learning and self-directed learning activities”, singles out the major methodological approaches, principles and elements of integration in the context of implementing the basics of the competence-based approach and outlines a variety of criteria, indicators and levels of integrating students' cognitive learning and self-directed learning activities through the competence-based approach.

Qualitative and quantitative analysis of diagnostic data (according to the experiment results) represented in the thesis has confirmed the effectiveness of the didactic conditions and functional efficiency of the model suggested by the author.

Key words: integration, cognitive learning activity, self-directed learning activity, competence-based approach, competence.

Підписано до друку 12.11.2013 р.
Формат 60x84/16.
Папір друк. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 11/13/3-3

Віддруковано у видавничому центрі "Вектор"
46018, м. Тернопіль, вул. Львівська, 12,
Тел. 8 (0352) 40-08-12
8 (0352) 40-00-63

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ТР № 46 від 07 березня 2013р.
ФО Осадца Ю.В.